

“İQTİSADİ İSLAHATLAR” elmi-analitik jurnal

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ YAŞIL ENERJİ POTENSİALINDAN İSTİFADƏ MƏSƏLƏLƏRİ

№ 4 (5)-2022

Ramil HÜSEYN,
İqtisadi İslahatların Təhlili və
Kommunikasiya Mərkəzinin
icraçı direktorunun müavini,
i.e.d

Azərbaycan Respublikasının yaşıl enerji potensialından istifadə məsələləri

Ramil HÜSEYN,
İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzinin
icraçı direktorunun müavini, i.e.d.

XÜLASƏ

Azərbaycan Respublikasının bərpaolunan enerji mənbələrinin potensialının 184 GVt-dan çox olduğu proqnozlaşdırılır. Ölkəmizin bu potensialı reallaşdıraraq yaşıl enerjinin istehsalını artırmaq və hətta ixracını həyata keçirmək imkanı mövcuddur. Artıq Azərbaycan yaşıl enerjinin istehsalı üçün xarici investorları ölkəyə cəlb edib və özü ilə Avropa arasında yaşıl enerji dəhlizinin yaradılması istiqamətində mühüm addımlar atır. Müəllif bu məqalədə də yaşıl enerji istehsalının artırılmasının faydalarını göstərir, Azərbaycanın yaşıl enerji ixracatçısına çevrilmə imkanlarını qiymətləndirir. Həmçinin yaşıl enerji istehsalının təşkili ilə bağlı həyata keçirilən tədbirləri araşdırır və bu istiqamətdə fəaliyyətin dərinləşdirilməsi ilə bağlı müvafiq təkliflər verir.

Açar sözlər: yaşıl enerji, yaşıl artım, külək enerjisi, enerji dəhlizi, ixrac

GİRİŞ

Azərbaycan Respublikası yaxın gələcəkdə "yaşıl artım" ölkəsinə və yaşıl enerji ixracatçısına çevrilməyi hədəfləyir. Bu hədəfi reallaşdırmaq üçün isə Azərbaycanın yetərincə potensialı mövcuddur. Belə ki, ölkəmizin təsdiq edilmiş bərpaolunan enerji mənbələrinin texniki potensialı 184 GVt-dan (GW) çoxdur[15] və bundan istifadə edərək yaşıl enerji istehsalını artırmaq imkanları mövcuddur. Artıq bu istiqamətdə əməli fəaliyyət göstərilir və işğaldan azad edilmiş ərazilərin yaşıl enerji zonasına çevirmək yönündə iş aparılır. Eyni zamanda Azərbaycan elektrik enerjisi istehsalının qoyuluş gücündə bərpa olunan enerji mənbələrinin payını 2021-ci ildəki 17,3 faizdən 2030-cu ildə 30 faizə çatdırılmasını planlaşdırır[2; 10]. Qeyd edilənlərlə yanaşı, Azərbaycan özü ilə Avropa arasında yaşıl enerji dəhlizinin yaradılması istiqamətində mühüm addımlar atır və 2022-ci ildə Buxarestdə Gürcüstan, Rumıniya və Macarıstanla yaşıl enerjinin inkişafı və ötürülməsi sahəsində strateji tərəfdaşlıq haqqında saziş imzalamışdır[13; 15]. Azərbaycan partnyorları ilə reallaşdırmağı hədəflədiyi bu layihədə Qara dənizin dibi ilə elektrik kabelinin çəkilişi nəzərdə tutulub[13; 15]. Bu isə Azərbaycana yaşıl enerjini Avropa bazarına çıxartmağa imkan verəcəkdir. Bu məqalədə də Azərbaycanın yaşıl enerji istehsal və ixrac etmək istiqamətindəki təşəbbüslərinə yer verilir. Azərbaycanın bu sahədə uğura nail olması təkcə post-neft dövründə ölkə iqtisadiyyatının dayanıqlığına xidmət etməyəcək, həm də karbon emissiyasının azaldılmasına töhfə verməklə qlobal miqyaslı faydaya səbəb olacaqdır. Müəllif məqalədə Azərbaycanın yaşıl enerjiyə keçid istiqamətində həyata keçirdiyi tədbirləri araşdırır və "Azərbaycan Respublikası, Gürcüstan, Rumıniya və Macarıstan Hökumətləri arasında yaşıl enerjinin inkişafı və ötürülməsi sahəsində strateji tərəfdaşlıq haqqında Saziş" in yaradacağı imkanları qiymətləndirir.

AZƏRBAYCANIN MİLLİ PRIORITYETİ: TƏMİZ ƏTRAF MÜHİT VƏ "YAŞIL ARTIM" ÖLKƏSİ

"Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər"də respublikamızın "yaşıl artım" ölkəsinə çevrilməsi hədəflənir və bu prioritet daxilində yaşıl enerjiyə keçidin dəstəklənəcəyi, bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadənin artacağı qeyd olunur[1]. Milli Prioritetlərə uyğun olaraq hazırlanan və qəbul edilən "2022–2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası"nın isə "yaşıl artım ölkəsi" üzrə strateji çərçivə verilmişdir. Burada göstərilir ki, elektrik enerjisi istehsalının qoyuluş gücündə bərpa olunan enerji mənbələrinin payı 2026-cı

ilədək 24%-ə çatdırılacaqdır[2]. Həmçinin strategiyada 2026-cı ilin sonuna dövlət-özəl tərəfdaşlığı çərçivəsində dənizdə külək enerjisi potensialından istifadə istiqamətində hazırlıq tədbirlərinin başa çatması nəzərdə tutulmuşdur.

Qeyd edək ki, son illər ölkədə bərpaolunan enerji istehsalına diqqət artırmış və 2022-ci ildə iki ciddi layihə reallaşmağa başlamışdır. Belə ki, Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının "ACWA Power" şirkəti tərəfindən Azərbaycanda 240 MVt gücündə "Xızı-Abşeron" Külək Elektrik Stansiyasının, Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin "Masdar" şirkəti tərəfindən 230 MVt gücündə Qaradağ Günəş Elektrik Stansiyasının təməli qoyulmuşdur[17].

2023-cü ilin yanvar ayında isə Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti (SOCAR) və "Masdar" 4 GvT-lıq külək və günəş enerjisi stansiyalarının yaradılmasına dair razılaşma imzalamışlar. Razılaşmaya əsasən Xəzər dənizində 2 GvT gücündə külək və hidrogen layihələri işlənəcək, həmçinin 1 GvT gücündə Günəş Fotovoltaik və 1 GvT gücündə Quruda Külək Layihələrinin reallaşdırılması istiqamətində iş aparılacaqdır[16].

Həmçinin 2023-cü ilin fevral ayında Energetika Nazirliyi ilə "ACWA Power" şirkəti arasında "Dənizdə 1,5 GvT-dək külək layihəsinin həyata keçirilməsinə dair İcra Müqaviləsi", "Quruda 1 GvT külək stansiyasının yaradılmasına dair İcra Müqaviləsi" və "Azərbaycan Respublikasında enerji saxlanma sistemlərinin inkişaf etdirilməsinə dair Anlaşma Memorandumu" imzalanmışdır.

Xüsusən də Xəzər dənizində külək enerjisinin potensialından istifadənin genişlənməsi ilə qeyri-neft sektorunda yeni inkişaf və ixrac imkanları yaranacaqdır.

İŞĞALDAN AZAD OLUNAN ƏRAZİLƏRİN YAŞIL ENERJİ ZONASINA ÇEVRİLMƏSİ İMKANLARI

Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərində günəş enerjisi potensialı 7200 MVt və külək enerjisi potensialı 2000 MVt təşkil edir. Hesablamalara görə günəş və külək enerji növlərinin istehsalı təxminən 10 min meqavata çata bilər[12]. Xüsusən də Günəş enerjisi potensialı Füzuli, Cəbrayıl, Zəngilan və Qubadlıda, külək enerjisi potensialı isə Laçın və Kəlbəcər dağlıq ərazilərində müşahidə olunur.

Bu potensialdan dolğun istifadə etmək üçün də Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2021-ci il 3 may tarixli Sərəncamı ilə işğaldan azad edilmiş ərazilərdə "yaşıl enerji" zonasının yaradılması ilə əlaqədar müvafiq konsepsiyanın və baş planın hazırlanması üçün Energetika Nazirliyinə müvafiq tapşırıq verilmişdir. Sözügedən Sərəncama uyğun olaraq "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərində 2022-2026-cı illərdə "yaşıl enerji" zonasının yaradılması üzrə Tədbirlər Planı" 2022-ci il 21 iyun tarixində Nazirlər Kabineti tərəfindən qəbul edilmişdir. Tədbirlər Planı çərçivəsində Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərində 2022-2026-cı illərdə yaşıl texnologiyaların və enerji səmərəliliyi tələblərinin tətbiqi üzrə dövlət və özəl təşkilatlar tərəfindən müvafiq tədbirlərin görülməsi nəzərdə tutulur[10].

Həmin tədbirlər Naxçıvandan keçməklə Azərbaycan-Türkiyə-Avropa Enerji Dəhlizinin yaradılmasını, bərpa olunan enerji mənbələrinin potensialının ölçülməsini, Xudafərin və Qız Qalası su elektrik stansiyalarının, Laçın-Kəlbəcər rayonlarında külək elektrik stansiyalarının tikintisini və s. məsələləri əhatə edir.

Həmçinin Cəbrayıl və Zəngilan rayonlarının ərazisində 240 meqavatlıq Günəş Elektrik Stansiyası tikilməsi planlaşdırılır [11]. "Yaşıl Enerji Zonası"nın yaradılmasına töhfə verəcək digər bir layihə isə Kəlbəcər və Laçın rayonlarında külək elektrik stansiyalarının tikilməsi ilə bağlıdır. İlkin hesablamalar göstərir ki, qeyd edilən ərazidə 100 MVt-dək gücdə külək elektrik stansiyasının tikilməsi perspektivlidir.

Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərində "netto sıfır emissiya" zonasının yaradılması istiqamətində atılan addımlar yaxın gələcəkdə yaşıl enerji ixracına töhfə verəcəkdir. Artıq Azərbaycan Zəngəzur dəhlizindən elektrik enerjisinin ötürülməsi məsələsini də gündəmə gətirmişdir. Cəbrayıl rayonunda enerji qəbuledici və çevirici stansiya tikilməsi də yaxın gələcəkdə yaşıl enerji ixracına xidmət edə bilər. Belə ki, Zəngəzur dəhlizi vasitəsilə Naxçıvana ötürülən enerji oradan Türkiyəyə və digər ölkələrə ixrac etmək imkanları yaranacaqdır. Yəni Azərbaycan-Türkiyə-Avropa Enerji Dəhlizinin yaradılması prosesinə xidmət edəcəkdir.

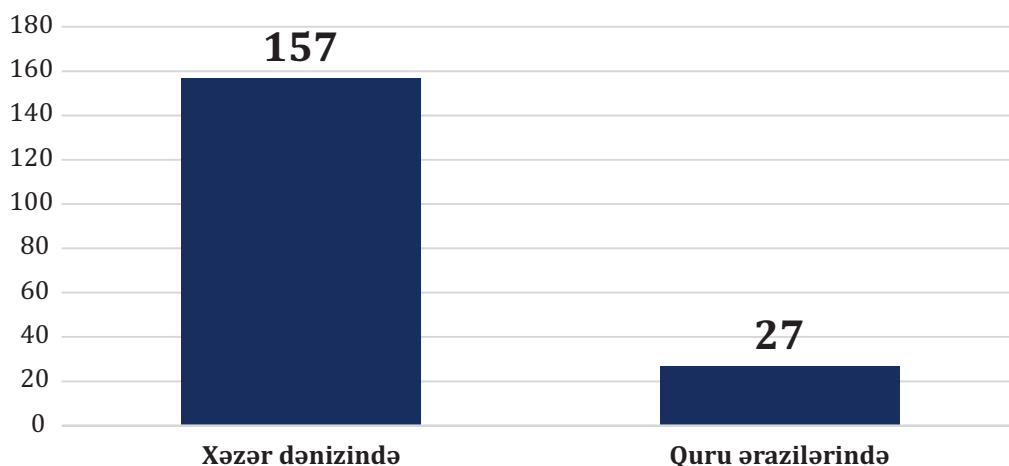
AZƏRBAYCANIN YAŞIL ENERJİ İXRAC ETMƏK İMKANLARI

2022-ci il 18 iyul tarixində Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında "Azərbaycan Respublikası ilə Avropa Komissiyası tərəfindən təmsil olunan Avropa İttifaqı arasında enerji sahəsində Strateji Tərəfdaşlığa dair Anlaşma Memorandumu" imzalanmışdır. Bu memorandumdakı mühüm məqamlardan biri orada bərpa olunan enerji ilə bağlı əməkdaşlıq məsələsinin də yer almasıdır[5]. Həmçinin 2022-ci il 17 dekabr tarixində Rumıniyanın paytaxtı Buxarestdə "Azərbaycan Respublikası, Gürcüstan, Rumıniya və Macarıstan Hökumətləri arasında yaşıl enerjinin inkişafı və ötürülməsi sahəsində strateji tərəfdaşlıq haqqında Saziş" imzalanması da ölkəmiz üçün yeni perspektivlər açır[6]. Bu saziş Avropanın enerji təhlükəsizliyinə və regionlarımızın təmiz enerjiyə keçidinə töhfə verməklə yanaşı Azərbaycan Respublikası üçün yaşıl enerji ixracı həyata keçirmək imkanı yarada bilər[4]. Belə ki, yaşıl enerjini Rumıniya və Macarıstan ərazisindən Avropa İttifaqına gətirməklə bu layihə qoca qitənin enerji təhlükəsizliyini gücləndirməyə yardım edəcəkdir. Artıq bu layihənin həyata keçirilməsi ilə bağlı Yaşıl Enerji Məşvərət Şurası formalaşdırılmış və 2023-cü ilin 3 fevral tarixində Bakı şəhərində Azərbaycan, Gürcüstan, Macarıstan və Rumıniyanın müvafiq nazirlərinin iştirakı ilə yaşıl enerjinin inkişafı və ötürülməsi üzrə gələcək fəaliyyətin konsepsiyası müzakirə edilmişdir.

Qeyd edək ki, Azərbaycan partnyorları ilə reallaşdırmağı hədəflədiyi meqalayihədə Qara dənizin dibi ilə 1100 km - sualtı elektrik kabelinin çəkilişi nəzərdə tutulub [8] və bu xətt vasitəsi ilə 4 min meqavata qədər yaşıl enerji ixrac etmək mümkün olacaqdır. Həmçinin belə bir xəttin çəkilməsi xarici investorların Azərbaycanda yaşıl enerjiyə investisiya qoymasında stimullaşdırıcı rol oynacaqdır. Çünki xarici investorlar istehsal etdiyi yaşıl enerjini daxil bazarla yanaşı xarici bazara da çıxara biləcəklər.

Məlumat üçün qeyd edək ki, Azərbaycanın quruda bərpa olunan enerji mənbələrinin potensialı 27 GVt, o cümlədən, külək enerjisi üzrə 3 GVt, günəş enerjisi üzrə 23 GVt, bioenerji potensialı 380 MVt, dağ çaylarının potensialı 520 MVt həcmində qiymətləndirildi[18]. Xüsusən də Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarının ərazilərinin işğaldan azad edilməsi ilə Azərbaycanın 10 GVt-lıq potensialından istifadə imkanı yarandı[15]. Dünya Bankı Qrupunun təşəbbüsü olan "Enerji Sektorunun İdarəedilməsində Yardım Proqramı" - ESMAP çərçivəsində aparılan ilkin təhlillərə görə, Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda isə külək enerjisinin ümumi texniki potensialı 157 GVt təşkil edir. Belə ki, dənizdə külək enerjisinin qeyd edilən texniki potensialının 35 GVt dayazsulu hövzələrdə və 122 GVt dərinsulu hövzələrdədir.

Qrafik 1. Azərbaycanın bərpa olunan enerji potensialı, GVt [15; 18; 21]

Doğrudur, qeyd edilən texniki potensialdır, amma onun iqtisadi potensiala çevrilməsi istiqamətində iş aparılır. Bildiyimiz kimi iqtisadi potensial texniki potensialın iqtisadi cəhətdən səmərəli şəkildə reallaşdırıla bilən hissəsidir. Yəni hazırkı şəraitdə mövcud texniki potensialın hamısını iqtisadi potensiala çevirmək mümkün deyil. Bərpa Olunan Enerji Mənbələri Dövlət Agentliyinin məlumatında göstərilir ki, iqtisadi potensialın hesablanması zamanı bütün xərclər və sosial-iqtisadi amillər nəzərə alınır və bu potensial özündə həyata keçirilməsi iqtisadi

cəhətdən səmərəli olan əraziləri ehtiva edir [21].

Azərbaycan strateji investorlardan biri olan "Masdar"la imzalanmış razılaşmaya əsasən 2027-ci ilə qədər 3 GVt külək və 1 GVt günəş enerjisini istehsal etməyi planlaşdırır. Bu yaşıl enerjinin 80 faizi ixrac edilə bilər. Həmçinin 2037-ci ilə qədər sözügedən şirkətlə ən azı 6 GVt əlavə gücləri yaratmaq hədəflənir.

Ümumiyyətlə, dünyanın aparıcı şirkətləri ilə əldə edilən razılıqlara əsasən əsasən Azərbaycanada 25 GVt-a qədər yaşıl enerji istehsalı gücündə olan günəş və külək elektrik stansiyalarının tikintisi planlaşdırılır[4; 20]. Həmin enerjinin 12 GVt-lıq hissəsinin istehsalının SOCAR və "Fortescue Future Industries" şirkəti tərəfindən həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur[14]. "ACWA Power" isə ümumi gücü 2,5 GVt olan külək elektrik stansiyalarının tikintisi ilə yanaşı və enerji saxlanma sistemlərinin yaradılması üzrə layihələrdə həyata keçirəcəkdir. "BP" şirkətinin bu prosedə yer alması isə Şərqi Zəngəzur iqtisadi bölgəsinin "yaşıl enerji" zonasına çevrilməsinə və potensialdan səmərəli istifadəyə müsbət təsir edəcəkdir.

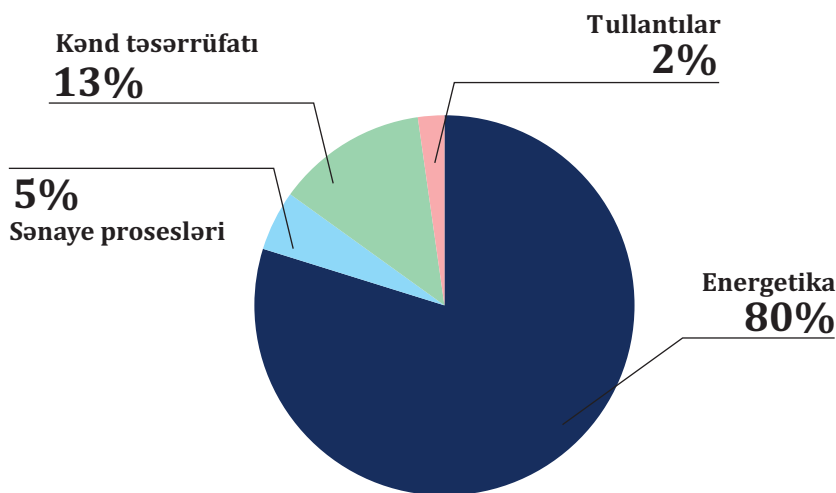
Onun üçün də Azərbaycan elektrik enerjisi istehsalının qoyuluş gücündə bərpa olunan enerji mənbələrinin payını 2030-cu ilə qədər 30%-ə çatdırmağı hədəfləyir.

Azərbaycanın bu sahədə uğura nail olarsa bu təkcə post-neft dövründə ölkə iqtisadiyyatının dayanıqlığına xidmət etməyəcək, həm də karbon emissiyasının azaldılmasına töhfə verməklə qlobal miqyaslı faydaya səbəb olacaqdır. Onu da qeyd etmək yerinə düşər ki, Azərbaycan 2050-ci ilədək istixana qazı emissiyalarını 40%-dək azaltmağı hədəfləyir. Təkcə bir faktı qeyd edək ki, "Masdar" şirkəti tərəfindən tikiləcək günəş elektrik stansiyasının ildə 500 milyon kVt-saat elektrik enerjisinin istehsalına, 110 milyon kub metr təbii qaza qənaət edilməsinə, 200 min ton karbon emissiyasının azaldılmasına yol açacağı proqnozlaşdırılır [17]. Ümumilikdə hazırda "ACWA Power" və "Masdar" tərəfindən reallaşdırılan 470 MVt-lıq yeni istehsal gücləri ildə 1,5 milyard kVt/st elektrik enerjisinin istehsalına, 330 milyon m³ -dən çox təbii qaza qənaət edilməsinə və 600 min tondan çox karbon emissiyasının qarşısının alınmasına imkan verəcəkdir. Bu layihələrin ümumi investisiya dəyəri 500 milyon dolları olacağı və qeyri-neft sektorunda yeni iş yerlərinin yaradılmasına təkan verəcəyi gözlənilir[18]. Onun üçün də bu layihələrin iqtisadi faydaları ilə yanaşı ekoloji faydaları da nəzərə alınmalıdır.

YAŞIL ENERJİYƏ KEÇİDİN AŞAĞI KARBONLU İNKİŞAF STRATEGİYASININ REALLAŞMASINA TÖHFƏSİ

Azərbaycanda istixana qazlarının emissiyasında enerji sektoru böyük paya sahibdir və yaşıl enerjiyə keçidin sürətlənməsi bu sahəyə müsbət yöndə təsir edəcəkdir. DSK-nın məlumatlarına əsasən, Azərbaycanda sahələr üzrə istilik effekti yaradan qazların atılmasını təhlil edəndə aydın görürük ki, istilik effekti yaradan qazların atılmasında 80 faizlik paya sahib olan energetika sektorunun aşağı karbonlu olması üçün fəaliyyətin dərinləşdirilməsi zəruridir.

Qrafik 2. 2020-ci ildə sahələr üzrə istilik effekti yaradan qazların atılması [19]

Göründüyü kimi, 2020-cu ildə energetika sektorunda 49,8 milyon ton, sənaye proseslərində 3,2 milyon ton, kənd təsərrüfatı sektorunda 8 milyon ton, tullantılar sektorunda isə 1,4 milyon ton CO₂ ekvivalentində atılma yaranır [19]. 2005-ci illə müqayisədə energetika sektoru üzrə atılmalar 23,3 faiz, tullantılar üzrə 40 faiz azalmış, kənd təsərrüfatı sektoru üzrə 23 faiz, sənaye prosesləri üzrə isə 68 faiz artmışdır. İstilik effekti yaradan qazların atılmasında energetika sektorunun payı çox olduğu üçün qlobal miqyasda da bərpa olunan enerji mənbələrindən və elektromobillərdən istifadənin təşviqi özündə ehtiva edən meyillər genişlənməkdədir.

Məlumat üçün qeyd edək ki, 2021-ci ildə Azərbaycanda 63,3 MVt gücündə 4 külək elektrik stansiyası, ümumi gücü 42 MVt olan 8 günəş elektrik stansiyası və ümumi gücü 7,4 MVt olan 3 hibrid (günəş, külək və bioqaz) elektrik stansiyası fəaliyyət göstərirdi [17]. 2021-ci ildə su elektrik stansiyaları daxil olmaqla bərapolunan enerji mənbələri üzrə elektrik stansiyalarının gücü 1300,7 MVt-dır ki, bu da ümumi gücün, təxminən 17,3%-ni təşkil edir.

Azərbaycan Bərpa Olunan Enerji Mənbələri Dövlət Agentliyinin məlumatına görə, 2023-cü ilədək bərpa olunan enerji mənbələri sayəsində Azərbaycanın ümumi enerji istehsalı gücünə əlavə 440 MVt, 2023-2025-ci illərdə 460 MVt, 2026-2030-cu illərdə isə 600 MVt əlavə olunacaqdır [7]. Amma yaşıl enerjiyə diqqətin artması bu sahədə daha sürətli nailiyyətlərin əldə edilməsinə də səbəb ola bilər.

Şübhəsiz yaşıl enerji istehsalının artması Azərbaycanın 2050-ci ilə qədər emissiyaların 40 faizədək azaldılması və işğaldan azad edilmiş ərazilərdə "netto sıfır emissiya" zonasının yaradılması hədəflərinə nail olması da təkan verəcəkdir [9]. Sonda onu da qeyd edək ki, Azərbaycan Respublikasının sıfır karbon emissiyasına keçidlə bağlı "Aşağıkarbonlu inkişaf üzrə Dövlət Proqramı"nın hazırlanması [2] prosesinə də başlanılmışdır. 2050-ci ilə kimi olan müddəti əhatə edən bu sənəd karbon emissiyasının azalması ilə bağlı tədbirləri özündə ehtiva edəcək və bu sahədə müstəsna rol oynayacaqdır.

Yaşıl enerji istehsalının artmasının faydalarından biri elektrik enerjisi istehsalında qazdan istifadənin tədricən azalması ilə bağlıdır. Həmçinin həm də iqtisadiyyatın digər sahələrinin inkişafında müsbət təsir edə bilər. Belə ki, bu zaman qənaət edilən təbii qazın kimya sənayesində xammal kimi istifadəsi və ya ixracı yönəldilməsi mümkündür.

NƏTİCƏ

Yekun olaraq qeyd edə bilərik ki, Azərbaycanda yaşıl enerji istehsalı və ixracı istiqamətində nəhəng layihələrin icarsına başlanılması qeyri-neft sektorunun inkişafı baxımından mühüm əhəmiyyətə malikdir. Bu layihələr ölkəmizin bərapolunan enerji mənbələrindən daha səmərəli istifadə etməyə imkan verəcəkdir. Azərbaycanla Avropa arasında yaşıl enerji dəhlizinin yaradılması isə ölkəmizin siyasi və iqtisadi maraqlarının təmin olunması baxımından təqdirəlayiq addımdır. Qənaətimizcə, Azərbaycanın Qara dənizin dibi ilə elektrik kabelinin çəkilişi təşəbbüsünə qoşulması ölkəmizin yaşıl enerjini ixrac etmək imkanlarını artıracaqdır. Eyni zamanda bu təşəbbüslər, Azərbaycanın yaşıl enerji layihələrinin xarici sərmayədarlar üçün cəlbediciliyini yüksəldəcəkdir. Onun üçün də Qara dənizin dibi ilə elektrik kabelinin çəkilişi və Azərbaycan-Türkiyə-Avropa Enerji Dəhlizinin yaradılması istiqamətdə səylərin davam etməsi ölkəmizin maraqları baxımından faydalıdır.

Yaşıl enerji istehsalının dəstəklənməsi Azərbaycanın sosial-iqtisadi inkişafına dair 5 Milli Prioritetdən olan təmiz ətraf mühit və "yaşıl artım" ölkəsi prioritetinin və "dayanıqlı artan rəqabətqabiliyyətli iqtisadiyyat" prioritetinin gerçəkləşməsinə töhfə verəcəkdir. Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi bölgəsinin "yaşıl enerji" zonasına çevrilməsi və Azərbaycan-Türkiyə-Avropa Enerji Dəhlizinin yaradılması istiqamətində atılan addımlar həm də ölkəmizin yaxın gələcəkdə yaşıl enerji ixracına başlamasına xidmət edəcəkdir. Yaşıl enerji ilə bağlı görülən bu tədbirlərin yuxarıda qeyd edilən iqtisadi faydaları ilə yanaşı, həm də böyük ekoloji faydası olacaqdır. Belə ki, bu təmiz ətraf mühitdə yaşamağımıza və aşağı karbonlu inkişaf strategiyasının həyata keçirilməsinə müsbət yöndə təsir edəcəkdir.

ƏDƏBİYYAT

1. "Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər". Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 2021-ci il 2 fevral tarixli 2469 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmişdir.
<https://e-qanun.az/framework/46813>
2. "Azərbaycan Respublikasının 2022–2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası". Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 2022-ci il 22 iyul tarixli 3378 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmişdir.
<https://e-qanun.az/framework/50013>
3. Aşqabadda İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının XV Zirvə Toplantısı keçirilib. Aşqabad, 28 noyabr, 2021.
https://azertag.az/xeber/Asqabadda_Iqtisadi_Amekdasliq_Teskilatinin_XV_Zirve_Toplantisi_kechirilib_Azerbaycan_Prezidenti_Ilham_Aliyev_toplantida_istirak_edib_YENILANIB_4_V_IDEO-1937396
4. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev yerli televiziya kanallarına müsahibə verib. Bakı, 10 yanvar, 2023-cü il, AZƏRTAC
https://azertag.az/xeber/Azerbaycan_Prezidenti_Ilham_Aliyev_yerli_televiziya_kanallarina_a_musahibe_verib_YENILANIB_2_VIDEO-2439146
5. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Avropa Komissiyasının Prezidenti mətbuata bəyanatlarla çıxış ediblər. Bakı, 18 iyul, AZƏRTAC
https://azertag.az/xeber/Azerbaycan_Prezidenti_Ilham_Aliyev_ve_Avropa_Komissiyasinin_Prezidenti_metbuata_beyanatlarla_chixis_edibler_YENILANIB_2_VIDEO-2218976
6. Buxarestdə yaşıl enerji ilə bağlı strateji tərəfdaşlıq haqqında Sazişin imzalanmasına dair plenar iclas keçirilib Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev iclasda çıxış edib. Buxarest, 17 dekabr, 2022-ci il, AZƏRTAC
https://azertag.az/xeber/Buxarestde_yasil_enerji_ile_bagli_strateji_terefdasliq_haqqinda_Sazisin_imzalanmasina_dair_plenar_iclas_kechirilib__Azerbaycan_Prezidenti_Ilham_Aliyev_iclasda_chixis_edib_YENILANIB_3_VIDEO-2413778
7. Bərpa olunan enerji 2030-cu ilədək Azərbaycanın ümumi enerji istehsalına 1 500 MvT əlavə edəcək.
<https://apa.az/az/xeber/senaye-ve-energetika/berpa-olunan-enerji-2030-cu-iledek-azerbaycanin-umumi-enerji-istehsalina-1-500-mvt-elave-edecek-675739> (İstinad. 08.01.2023)
8. Beynəlxalq Münasibətlərin Təhlili Mərkəzi. Gürcüstan-Rumıniya Qara Dəniz Sualti Kabel Layihəsi. Bakı, Dekabr, 2022.
https://aircenter.az/uploads/zv3Gdt_igXsh.pdf
9. İqlim Konfransında 40-dan çox ölkə kömürdən istifadəni dayandırmağı vəd edib. Qlazqo, 4 Noyabr, 2021.
https://azertag.az/xeber/Iqlim_Konfransinda_40_dan_chox_olke_komurden_istifadeni_dayandirmagi_ved_edib-1917278
10. Qasımlı, V.Ə. Yaşıl iqtisadiyyat / V.Qasımlı, R. Hüseyn, R.Hüseynov, R.Həsənov, C.Cəfərov, A.Bayramova // Bakı: 2022, "Azprint" nəşriyyatı, 280 s.
11. Prezident İlham Əliyev Cəbrayıl ictimaiyyətinin nümayəndələri ilə görüşüb, Memorial Kompleksin və şəhərin bərpasının təməl daşını qoyub. Cəbrayıl, 05.10.2021.
https://azertag.az/xeber/Prezident_Ilham_Aliyev_Cebrayil_ictimaiyyetinin_numayendeleri_ile_gorusub_Memorial_Kompleksin_ve_seherin_berpasinin_temel_dasini_qoyub-1893459

12. Prezident İlham Əliyev Qaradağ Günəş Elektrik Stansiyasının təməlqoyma mərasimində iştirak edib. Bakı, 15.03.2022.
https://azertag.az/xeber/Prezident_Ilham_Aliyev_Qaradag_Gunes_Elektrik_Stansiyasinin_temelqoyma_merasiminde_istirak_edib_YENILANIB_2_VIDEO__-2053529
13. Prezident İlham Əliyev Əbu-Dabi Dayanıqlılıq Həftəsinin açılış mərasimində iştirak edib. Əbu-Dabi, 16 yanvar, 2023-cü il, AZƏRTAC
https://azertag.az/xeber/Prezident_Ilham_Aliyev_Abu_Dabi_Dayaniqliliq_Heftesinin_achilis_merasiminde_istirak_edib_YENILANIB_2_VIDEO-2446760
14. Prezident İlham Əliyev Davosda "Fortescue Future Industries" şirkətinin sədri ilə görüşüb. Davos, 17 yanvar, 2023-cü il, AZƏRTAC
https://azertag.az/xeber/Prezident_Ilham_Aliyev_Davosda_Fortescue_Future_Industries_sirketinin_sedri_ile_gorusub_YENILANIB_VIDEO-2449274
15. Prezident İlham Əliyev Dünya İqtisadi Forumu çərçivəsində keçirilən panel iclasında iştirak edib. Davos, 20 yanvar 2023-cü il. AZƏRTAC
https://azertag.az/xeber/Prezident_Ilham_Aliyev_Dunya_Iqtisadi_Forumu_cherchivesinde_kechirilen_panel_iclasinda_istirak_edib_YENILANIB_VIDEO-2452736
16. SOCAR ilə "Masdar" şirkəti arasında bərpaolunan enerji mənbələrinə dair Birgə işlənmə sazişləri imzalanıb. 15 yanvar, 2023-cü il, AZƏRTAC
https://azertag.az/xeber/SOCAR_ile_Masdar_sirketi_arasinda_berpa_olunan_enerji_menbelerine_dair_Birge_islenme_sazisleri_imzalanib-2446355
17. Şahbazov, P.O. Azərbaycan energetikasının yeni dövrü Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdan başlayır. "Respublika" qəzeti 20 oktyabr 2021-ci il. № 226 (7122). səh.5-6.
18. <https://minenergy.gov.az/az/alternativ-ve-berpa-olunan-enerji/azerbaycanda-berpa-olunan-enerji-menbelerinden-istifade> (İstinad: 23.01.2023)
19. <https://www.stat.gov.az/source/environment/> (İstinad: 17.01.2023)
20. <https://president.az/az/articles/view/58807> (İstinad: 06.02.2023)
21. <https://area.gov.az/az/page/yasil-texnologiyalar/boem-potensialı> (İstinad: 07.02.2023)

ISSUES OF USING THE GREEN ENERGY POTENTIAL OF THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN

Ramil HUSEYN

SUMMARY

The potential of Azerbaijan's renewable energy sources is predicted to be more than 184 GW. Azerbaijan has the opportunity to increase the production of green energy and even export it by realizing this potential. Azerbaijan is making significant strides toward the establishment of a green energy corridor between itself and Europe and has already attracted foreign investors for the production of green energy. In this paper, the author examines the advantages of increasing the production of green energy and evaluates the possibilities of Azerbaijan becoming a green energy exporter. Additionally, it looks at the policies put in place to organize the production of green energy and offers recommendations for how to intensify efforts in this regard.

Key words: *green energy, green growth, wind energy, energy corridor, export.*

Məqalə redaksiyaya daxil olub: 27.12.2022

Çapa qəbul olunub: 01.02.2023